

מאמרי ירושלים - מאמר כט

וזה שער השמים

ד' הרמב"ן דירושלים מעלתה מימות עולם קודם שנולדו האבות דביהמ"ק מכון כנגד ביהמ"ק שלמעלה, ומוכת דמעלת ירושלים בגלל המקדש

(א) כתב הרמב"ן, עה"פ (בראשית יד, יח) "ומלכי צדק מלך שלם - ומלכי צדק מלך שלם היא ירושלים, כענין שנאמר (תהלים עו, ג) ויהי בשלם סוכו, ומלכה יקרא גם בימי יהושע (יהושע י, א) "אדני צדק", כי מאז ידעו הגוים כי המקום ההוא מבחר המקומות באמצע הישוב, או שידעו מעלתו בקבלה, שהוא מכון כנגד בית המקדש של מעלה ששם שכינתו של הקב"ה שנקרא צדק". למדנו מדברי הרמב"ן דמאז ימות העולם ידעו הגוים מעלת העיר ירושלים, כיון ש"בית המקדש של מטה מכון כנגד בית המקדש של מעלה".

לכאורה יש לעיין בדבריו, דבפשטות מעלת "ביהמ"ק של מעלה מכון כנגד בית המקדש של מעלה" מיירי רק לגבי המקדש, והרמב"ן פירשם גם על כל ירושלים. גם יש לעיין בה, דמצינו מפורש בחז"ל דירושלים של מטה מכון כנגד ירושלים של מעלה, כמבואר בגמ' תענית (ה), (א) "אמר הקב"ה לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא בירושלים של מטה", ולמה הוצרך הרמב"ן להביא ממרחק לחמה, מהנאמר בבית המקדש שמכון כנגד בית המקדש של מעלה, ולפרש שהכונה גם לכל ירושלים.

ועל כרחק אתה אומר, דבאמת יסוד הדברים נאמר לגבי הבית המקדש של מטה מכון כנגד בית המקדש של מעלה, וכיון שהבית המקדש קרוי "שער השמים". ומה שאמרו חז"ל דירושלים של מטה מכון כנגד ירושלים של מעלה, הוא מהאי טעמא גופא דבירושלים הוא מקום המקדש שהוא חשוב "שער השמים". וכן משמע במהרש"א בגמ' תענית שם, "ירושלים הבנויה למטה, היא כעיר ירושלים שחברה לה כו', דהיינו שהיא למעלה בשמים נגד ירושלים שלמטה שהיא מכוונת כנגד שער השמים, וכעין זה אמרו בפרק אין דורשין (חגיגה יב, ב) בז' רקיעים זכול שבו ירושלים וביהמ"ק ומזבח וכו'". ומשמע להדיא דירושלים הוא "שער השמים" מפני המקדש השוכן בתוכה. וכן פירש רש"י בפר' ויצא (בראשית כח, יז) מדברי המכילתא, עה"פ "וזה שער השמים", שביהמ"ק של מעלה מכון כנגד ביהמ"ק של מטה.

ולכך נקט הרמב"ן שורש הדברים, דמעלת ירושלים להיותה מכוונת כנגד ירושלים של מעלה, הרי זה בדוגמת מעלת בית המקדש שמכון לבית המקדש של מעלה^(א). והוסיף הרמב"ן, דמעלה זו שירושלים מכוונת כנגד ירושלים של מעלה, בא לה מימות עולם עוד קודם שנולדו זיותני העולם האבות הק'. וכן מוכח מדכתיב (בראשית כח, יז) "אין זה כי אם בית אלקים

(א) וכן מפורש בדברי "אוצר הכבוד" לר' טודרוס בתענית שם וז"ל, ששתייהו בית תפארתו של הקב"ה וכו' ובירושלים

וזה שער השמים", ופירש"י "שהוא השער שבו עולים התפילות", משמע דלא תליא בקיומו של המקדש, אלא זה מעלטה מימות עולם, להיות השער לשמים שבו עולה התפילה.

ד' החת"ס דחלון הרקיע רחב מלמטה וקצר מלמעלה
אוצר חכמה
ובשעת החורבן רק מעל ירושלים, כן מבואר בחסד
לאברהם דירושלים כנגד עובי החלון

(ב) **בן** האריך בזה בשו"ת חת"ס (יור"ד סי' רלד) "ירושלים היא שער השמים מימות עולם, אפי' כשהיה היבوسی יושב ירושלים והכנעני והפריזי אז בארץ ולא וזה ולא תזוז שכינה מכותל מערבי אפי' בחורבנה" (ב). ומוסיף החת"ס "דחלון הרקיע רחב מלמטה נגד כל ארץ ישראל, וקצר למעלה כנגד ירושלים ובהמ"ק, ובשעת חורבן נסתם לגמרי, ושוב אחרי החורבן נפתח, אבל נקצר פיו שלמטה, אבל פיו שלמעלה ושער השמים לא יסתום חלילה שהוא שפע אלקי שבמקום מקדש וירושלים. והיינו דכתב מהרי"ק שהבאתי בתשובתי הקדומה כי שם צוה ד' את הברכה חיים עד העולם וכו', והיוצא מדברינו דעכ"פ לכ"ע קדושת שניהם קדושת עולמים מימות עולם עד סוף כל ימות עולם לא נשתנה ולא ישתנה, אלא שקדושת ירושלים חמורה מקדושת שאר א"י עיי"ש בדבריו הנפלאים.

ובן מפורש להדיא ב"חסד לאברהם" אזולאי (מעין שלישי נהר ג), "דע מה שאמרנו שא"י נתונה תחת שער השמים, ר"ל תחת חלון שבאמצעות כיפת השמים, וחלון זה הוא מרובע והוא צר מלמעלה ורחב מלמטה, ושיעורו מלמעלה ת"ק אמה על ת"ק אמה כשיעור כמות בית המקדש, כי בית המקדש כולו ניתן תחת החלון, ובאמצעות עוביו של חלון הכיפה כשיעור עיר הקודש ירושלים, ושיעור כמות החלון מלמטה ד' מאות פרסה כשיעור ארץ ישראל וכל ארץ ישראל תחתיו, וכשהיה יורד השפע מלמעלה דרך צינור מלכות ה' ספירות מעולם האופנים, היה יורד דרך ישרה עד חלון הכיפה הנזכר, ויורד על בית המקדש ומבית המקדש מתפשט על כל ארץ ישראל".

ועלת בידן גדר שיעור הדברים, דכל א"י נתונה תחת שער השמים, אבל שיעורו מלמעלה ת"ק אמה על ת"ק אמה כשיעור שטח הר הבית שהוא ת"ק אמה על ת"ק אמה, ושיעור עביו כמדת העיר ירושלים, ולכך חשיבא "שער השמים". אבל עיקר השער הוא מקום המקדש גופיה, ולכך הזכיר הרמב"ן דאף הגויים ידעו מעלת העיר ירושלים, כיון שהמקדש של מעלה מכוון כנגד המקדש של מטה, וכן היה מימות עולם, דמעלת העיר ירושלים להיות "שער

הוא אומר מלאתי משפט צדק ילין בה וכו' עכ"ל.

(ב) ועיין היטב בספר "כפתור ופרח" (פרק יוד) שהאריך לבאר מעלת א"י, שכל הדר בא"י דומה כמי שיש לו אלוך וכל הדר בתו"ל דומה כמי שאין לו אלוך, והטעם "שא"י נקראת נחלת השם אשר עיני ד' א' בה בהשגחה מוספת על השגחתו יתעלה בכל העולם ועוד מעלות בקדושתה", ומסיים בה (בד"ה הרי) "שקדושת הארץ ומעלתה היא משעת נתינתה אל האבות הקדושים לא משעת הכיבוש בלבד" עיי"ש. משמע שכל מעלותיה היו משעת נתינתה אל האבות בלבד. וא"כ יש לעיין בענין מעלת ירושלים שהיא "שער השמים" דנקט החת"ס "מימות עולם" משמע מתחילת הבריאה ממש, ובהמשך לשונו "והכנעניאז בארץ" משמע מימי האבות. ועיין.

השמים" תליא בקרבתה אל המקדש וכמו שנתבאר.

שלמה קרא המקדש מכון לשבתך עולמים דמאותה שעה נאסרו הבמות כיון דירדה האש, ומקשה הרי היה ידוע מימות עולם

(ג) והנה בעת שהקים שלמה את המקדש על מכונו, התפלל לפני השי"ת

ואמר, (מ"א ח, יג) "בנה בניתי בית זבול לך מכון לשבתך עולמים", ופירש"י "לשבתך עולמים - שמשנבחרה, לא הותרו הבמות, ולא שרתה שכינה במקום אחר". וכן פי' הרד"ק "כי גלגל ושילה ונוב וגבעון לא היו עולמים, כי לא היו הם המקום הנבחר אשר נאמר עליו אל המקום אשר יבחר ה', כי אם זה המקום, שהוא הר המוריה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו עליו וקראו ה' יראה, ואומר בהר ה' יראה, כי באותו ההר יראה לדורות". ומסיים הרד"ק "ודוד כשראה שנעתר שם וירד שם על עולתו אש מן השמים, ידע כי הוא המקום הנבחר, ואמר זהו בית האלקים וזה מזבח לעולה לישראל".

למדנו מדברי הרד"ק, דע"י שדוד ראה האש יורדת על עולתו, ידע ואמר כי זה המקום אשר בחר לו האלקים, ולכאורה צ"ב בזה, דמשמע דקודם לכן לא ידע שזה המקום אשר בחר לו ה', ורק משירדה האש ידע כי זה המקום אשר בחר לו י-ה, ואם היה ידוע מעלתה מעולם כדברי

הרמב"ן, ואפילו היבوسی ידעו מעלתה, למה נודע לו מעלתה רק משירדה האש. ואפשר דדוד המלך ידע מעלתה שהיא המקום שבחר לו י-ה, אבל עדיין לא ידע האם הגיעה השעה שתשכון השכינה במקומה, ומשראה האש יורדת מן השמים ידע שכאן יהיה מקומה^(ג).

ועיין בפירוש האברבנאל למלכים שם, בפירושא דקרא "מכון לשבתך עולמים" דכתב כן להדיא, "ואמר עוד מכון לשבתך עולמים, להגיד שלא יהיה הבית הזה כגלגל וכנוב וכגבעון, שעם היות שהיה שם אהל מועד, הנה לא היה אחד מהם בית עולמים ולזה לא נתקיימו זמן רב, כי לא היו הם המקום אשר בחר השם לשום שמו שם, כי אם זה המקום שהוא הר המוריה הוא אשר יהיה לעולמים, וכפי קבלתם ז"ל כי בו בנה אברהם מזבח ועקד את יצחק בנו ואמר עליו ד' יראה שלדורות יראה שם כבודו^(ד). ואולי שכוון לכל זה באמרו "מכון לשבתך עולמים", ר"ל שזה היה בעולמים ובדורות הראשונים מכון לשבתו, כי בו ירד שכינתו על המזבחות אשר נבנו בו, ולזה אחרי בנין זה הבית נאסרו הבמות כולם ולא יוכל אדם לזבוח בהם כי אם בזה הבית בלבד". ומבואר להדיא דגם דוד המלך ושלמה ידעו מעלת המקום שכבר ירדה שכינה בו, אלא דעדיין היו מסתפקים האם עכשיו ירדה השכינה לכאן לעולם ושוב לא תוזז מכאן.

(ג) ועיין במה שהארכנו לבאר בזה במאמר בענין "המקדש - המקום אשר יבחר ה'".

(ד) עיי"ש שהביא מדברי הרמב"ם (פ"ב מהל' בית הבחירה ה"ב) "שהמקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח בגורן ארונה הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח ועקד עליו יצחק, והוא המקום שבנה בו נח כשיצא מן התיבה, והוא המזבח שהקריב עליו קין והבל, ובו הקריב אדם הראשון כשנברא קרבנו, ומשם נברא, אמרו חכמים אדם ממקום כפרתו נברא" עכ"ל הרמב"ם.

מקשה דגם במדבר ירדה אש, ולכאורה מושכן של מעלה לא היה מכוון כנגד מושכן של מעלה

השמים מימות עולם, הרי במדבר ירדה אש מן השמים אע"פ שלא היה מכוון במקומו כנגד בית המקדש של מעלה.

(ד) **אלא** דעדיין פש גבן לעיוני, הרי גם במשכן שבמדבר ירדה האש מן השמים, כדכתיב בפר' שמיני (ויקרא ט, כד) "ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העולה ואת החלבים וירא כל העם וירונו"^(ה). ובמשכן לא שיך לכאורה לומר שהמשכן של מטה היה מכוון כנגד כסא של מעלה, שהרי רק במקדש שהוא בירושלים שיך לומר שהוא מכוון כנגד ביהמ"ק של מעלה, וכמו שכתב רש"י לפרש הפסוק "וזה שער השמים", דכבר מזמן יעקב אבינו היה שער השמים, אבל במשכן שבמדבר אין שיך לומר שהיה מכוון כנגד שער השמים. וא"כ מנין ידע דוד שירידת האש על עולתו מורה שהשי"ת כבר בחר במקום הזה שהוא שער

ויי ראיא פשוטה דהמשכן לא היה מכוון כנגד שער השמים, דהרי אף שנאסרו הבמות כשהיה המשכן במדבר, חזרו והותרו כשהמשכן היה בגלגל, וכן אחר משכן שילה שוב הותרו הבמות כשהמשכן היה בנוב וגבעון. ועל כרחך היינו טעמא משום ד"מכון לשבתך עולמים" נתקיים רק בבית המקדש שבנה שלמה וכפירש"י והרד"ק, וא"כ לא נתקיים לכאורה במשכן שבמדבר מה שדרשו חז"ל מהאי קרא דמכון לשבתך עולמים שביהמ"ק של מעלה מכוון כנגד ביהמ"ק של מטה, וא"כ מנא ידע שלמה שירידת האש מורה על קביעות המקום, ושוב יאסרו הבמות.

עבדהו במקדשו

בי' הכס"מ בדברי הרמב"ם דהיו מתפללין למול המושכן, מקשה דשער השמים בירושלים מימות עולם, ומשמע ברמב"ם דמדאו' מכוון כנגד המקדש

רבינו בספר המצות אשר לו. ומכל מקום במה שכתב בכל מקום שיהיה אפשר לפרש בו שני פירושים, או דחוזר למתפללים בין שיהיו בארץ בין שיהיו בחוצה לארץ יתפללו נכח המקדש, או שחוזר למקדש בכל מקום שיהיה המקדש, בין כשיהיה במדבר בין כשיהיה בגלגל או בשילה ובנוב ובגבעון, בין כשנבנה בית עולמים, לעולם מתפלל נוכח המקדש אשר עובדים בו להשי"ת, בכל מקום שיהיה המקדש ההוא נכחו מתפללים".

(ה) **והנה** כתב הרמב"ם (פ"א מהל' תפלה ה"ג) "והכל יהיו מתפללין נוכח המקדש בכל מקום שיהיה", וכתב הכסף משנה שם "נראה לי שלמד כן מדאמרינן במשנתו של ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי, את ד' אלקיך תירא ואותו תעבוד, עבדהו בתורתו עבדהו במקדשו, כלומר להתפלל נכחו, וכן כתב

(ה) וזה היה גודל השראת השכינה במשכן כלשון רש"י בשיר השירים (א, טז), "הנך יפה דודי אף נעים, שעברת על פשעי והשרית שכינה בינינו, וזה קילוס של ירדת האש וירא כל העם וירונו". ועיין ברש"י פר' שמיני שם, שמשאמר לישראל "זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'", אהרן אחי כדאי וחשוב ממני שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם ותדעו שהמקום בחר בו".

הרי דלפירוש השני של בעל הכסף משנה, גם בהיות המשכן שוכן במדבר, היו כל ישראל מכוונים פניהם להתפלל לעומתו, וכן כששכן הכבוד בשילה ובנוב וגבעון, היו כל ישראל מכוונים פניהם להתפלל לנכחו. ולכאורה קשה הרי כבר אצל יעקב אבינו מצינו מעלת ירושלים שהיא "שער השמים", ופירש"י "מקום לתפלה לעלות תפלתם השמימה", וביארנו הטעם כיון שמקום המקדש שהוא מכוון לשבתך היינו כסא של מעלה, היה תמיד בירושלים במקום שיהיה לעתיד ביהמ"ק של מטה, וא"כ הא"ך היו מתפללין נוכח המשכן במדבר או במשכן שילה וכן בנוב וגבעון, והרי לכאורה המשכן בכל מקום שהיה לא היה מכוון כנגד מקום כסא של מעלה שהוא בירושלים כנגד מקום המקדש שבנה שלמה, והא"ך היו מתפללין נוכח המשכן.

ודוחק לומר דהאי דינא דמתפללין נוכח מקדש אינו שייך למה "שביהמ"ק של מטה מכוון כנגד ביהמ"ק של מעלה", דהרי לפירוש הראשון שפירש הכס"מ דבכל מקום שיהיה היינו בכל מקום שיהיה האדם, בין בארץ או בחו"ל יתפלל נוכח המקדש, היינו המקדש אשר בירושלים. ואפילו בזמן הזה שחרב ביהמ"ק בעוונותינו, מ"מ צריך להתפלל כנגדו כדילפינן מהמקראות שבתפלת שלמה⁽¹⁾, ועל כרחק דהיינו טעמא

כיון דצריך להתפלל מול "שער השמים" המקום המכוון כנגד הכסא שלמעלה. וא"כ גם בעת שהיה המשכן במדבר היה צריך להתפלל כנגד "שער השמים" שבירושלים.

ואין לתרץ דבזמן שהיו ישראל במדבר וכן במשכן שילה ונוב וגבעון, עדיין לא סידרו אנשי כנסת הגדולה סדר תפילה, וממילא גם ההלכה להתפלל נוכח המקדש עדיין לא נהגה. דמפשטות דברי הרמב"ם משמע דהחובה להתפלל נוכח המקדש היא מן התורה אף קודם תקנת אנשי כנסת הגדולה, שהרי הרמב"ם נקיט ליה בה"ג קודם שהזכיר כלל דעזרא תיקן נוסח התפלה⁽²⁾, וכן מפורש בספר המצוות להרמב"ם (עשה ד) "הוא שצונו לעובדו וכו' ואמרו עבדהו בתורתו עבדהו במקדשו, רוצה לומר תכוון אליו כמו שבאר שלמה ע"ה", ומוכח להדיא שבגוף המצות עשה להתפלל, נאמר "עבדהו במקדשו" שהתפילה תהיה נוכח המקדש, ויליף לה הרמב"ם מתפלת שלמה כדברי הגמ' בברכות, והוא מעיקר חיוב מצות תפלה מן התורה. ומש"כ היו מתפללים גם קודם בנין בית ראשון נוכח המקדש שעתיד להיות בירושלים לפירוש הראשון של הכס"מ, כמו שאחר החורבן התפלה היא נוכח המקדש שהיה בירושלים.

ואין לומר דבהא גופא פליגי הנך תרי לישנא דהכס"מ, דלפירוש ראשון

(1) כמפורש בגמ' ברכות (ל' א') היה עומד בח"ל יכוין את לבו כנגד ארץ ישראל שנא' והתפללו אליך דרך ארצם היה עומד בארץ ישראל יכוין את לבו כנגד ירושלים שנאמר והתפללו אל ד' דרך העיר אשר בחרת היה עומד בירושלים יכוין את לבו כנגד בית המקדש שנאמר והתפללו אל הבית הזה היה עומד בבית המקדש יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים שנאמר והתפללו אל המקום הזה היה עומד בבית קדשי הדשים יכוין את לבו כנגד בית הכפורת.
(2) והיינו לשיטת הרמב"ם שתפלה היא מצות עשה מן התורה ובחיוב זה שחייב בתפלה מן התורה צריך שיתפלל נוכח המקדש.

האי הלכתא דתפלה נוכח המקדש תליא במה שזה שער השמים, ומשו"כ התפלה לעולם נגד המקדש אשר בירושלים גם בזמן שהיה המשכן קיים, ואילו לפירוש שני התפלה נוכח המקדש תליא במקום שקיים המקדש שבו העבודה, וכדמשמע לכאורה מהילפותא "עבדהו במקדשו" שיהיה במקום שעתה שורה השכינה. דהרי בספר המצוות מפרש הרמב"ם להדיא דילפינן לה מתפלת שלמה שצריך לכון את לבו כנגד ביהמ"ק של מטה שהוא שער השמים, כיון שהוא מכוון כנגד כסא של מעלה, ומה ראה היא למשכן שבמדבר או למשכן שילה.

מבאר דשער השמים היה משתנה לפי מקום המשכן וכמבואר ברמ"ק ובחסד לאברהם, וכן מצינו ביהושע ובחנה שהתפללו נוכח המשכן

נחש שרף ועקרב וצמאון, איך הקריבו קרבן והיו בתוך ענני כבוד, אלא שבעננים היה להם אויר קדוש ואויר של א"י הלך עמהם". משמע להדיא שכל מקום שהיה המשכן, שם היה אויר קדוש ואויר ארץ ישראל. ומשמע דגם "שער השמים" היה מתפשט עמהם, וכשהיו מתפללים במשכן או כנגדו היו מתפללים כנגד "שער השמים". וכן מפורש בספר הפרדס להרמ"ק (שער כה סוף פ"ב - ג, טו"ב) "ואין תשובה מענין דור המדבר, כי אויר א"י היה הולך עמהם, דאי לא תימא הכי איך היו אוכלין קדשים בחוץ לארץ, אלא שהאויר והרקיעים והשמים והחלונות והשרים כולם היו נוסעים עם השכינה שהיתה נוסעת עמהם". הרי להדיא דבכל מקום חניית המשכן היה הולך עמם "האויר והרקיעים והשמים".

ונראה דגם לפירוש הראשון של הכס"מ היו מתפללים כנגד המשכן שבמדבר וכן כנגד משכן שילה, אלא דס"ל לפרש לשון הרמב"ם בכל מקום שיהיה היינו שיהיה האדם בין בארץ בין בחו"ל, דאל"כ מאי נפ"מ במה שהיו מתפללין נוכח המשכן מאי דהוה הוה, אבל פשיטא דלכו"ע היו מתפללין נוכח המשכן במקום שהיה המשכן כי הוא תמיד מכוון כנגד ביהמ"ק של מעלה, דכללא הוא שביהמ"ק של מעלה תמיד מכוון כנגד ביהמ"ק של מטה בכל מקום שיהיה ביהמ"ק. ופשיטא שבזמן המשכן היו הולכים להתפלל בו במקום חנייתו, כמו שמצינו בחנה שהיתה מתפללת במשכן שילה, וכן מצינו בספר יהושע (ג, ד) "אך רחוק יהיה ביניכם וביניו כאלפים אמה במדה", ופירש"י "כדי שתהיו יכולין לילך

(ו) והאמת יורה דרכו שבזמן שהיה המשכן במדבר, היה המשכן מכוון כנגד ביהמ"ק של מעלה, ואע"פ שהמקום הקבוע של ביהמ"ק של מעלה הוא ברוקיע הנקרא זבול, והוא כנגד ביהמ"ק של מטה שבירושלים, מ"מ בזמן שהיה המשכן במדבר, ואח"כ בגלגל ובמשכן שילה ובנוב ובגבעון, היה גם הביהמ"ק של מעלה משנה מקומו להיות כנגד הביהמ"ק של מטה, דכללא הוא דכל היכא שהשכינה שורה בו "ביהמ"ק של מעלה מכוון כנגד ביהמ"ק של מטה".

והענין מפורש להדיא בספר חסד לאברהם להרה"ק רבי אברהם אזולאי (הובא בשו"ת חת"ס שם, במעיין הראשון סוף נהר כד) "ואין לתמוה על כך, כי הרי ישראל קודם שנכנסו לארץ, כאשר יצאו ממצרים והלכו במדבר

ולהתפלל לפניו בשבת, כך מפורש במדרש ר' תנחומא".

ומעתה פשוט דמה שבמשכן במדבר ירדה אש מן השמים, היה להורות שהמשכן שלמטה מכוון כנגד ביהמ"ק של מעלה כמבואר. אלא דא"כ צ"ע מנא ליה לשלמה שמה שבנה בית זבול הוא "מכון לשבתך עולמים", שהוא המקום הנבחר להיות בית עולמים ושוב לא יותרו הבמות, הרי מה שירדה אש מן השמים אינו ראייה לכך, שהרי במשכן שבמדבר גם כן ירדה אש מן השמים ואפ"ה הותרו אח"כ הבמות. וכן צ"ב הוא גופא היאך הותרו הבמות אחר שירדה האש במשכן שבמדבר.

מבאר דבמשכן לא היה קדושת מקום, ולכן ירדת האש לא הורתה על איסור הבמות, ובשילה היתה קדושת מקום אבל לא ירדה אש מחודשת

(ז) **ונראה** לבאר דשאני ירדת האש במשכן, שאמנם היה שם שער השמים כמפורש בחסד לאברהם, מ"מ השראת השכינה במשכן לא היתה תלויה כלל במקום, כמפורש במהרש"א למס' שבועות (טו, א), דבמשכן שעשה משה במדבר לא היה כלל קדושת מקום. ולכך אמנם המשכן עצמו היה בנוי ע"י משה כנגד שער השמים ממש, אבל לא נתקדש מקומו להיות נגד שער השמים, אלא להיפך שער השמים היה משנה מקומו לפי מקום חניית המשכן. ולכך במדבר אפילו כשירדה אש מן השמים, לא

היה בזה ללמד על קדושת המקום ששוב יאסרו הבמות לאחר מכן. אבל ירושלים עיקר עניינה בקדושת המקום, ולכך הבין דוד בירידת האש, שהשי"ת קובע מקומו כאן לעולם ושוב יאסרו הבמות.

ומשכן שילה היה בו קדושת מקום דנקרא "מנוחה" (זבחים קט, א), אבל גם משכן שילה לא היה מקומו מקודש לעולם רק באופן זמני. ולכך לא ירדה בו אש מחודשת, ועל אף שבנו מזבח אבנים שם, מ"מ האש היתה רבוצה על המזבח שעשה משה, וכמו שאמרו בגמ' זבחים (סא, ב) "רבנן אמרי שביבא הוה משדרא, רב פפא אמר אושפיזא הוה נקט וזימנין הכא וזימנין הכא", ופירש"י "שביבא הוה משדרא - כשהיו מקטירין על של אבנים היו זיקים ולהבות יוצאות מאש שמים שעל מזבח הנחשת של משה שאף הוא מונח שם", ולרב פפא היתה משנה מקומה פעמים כאן ופעמים כאן.

אבל בבית אשר בנה שלמה נסתלקה האש כליל מן המזבח שעשה משה אל המזבח אבנים שבנה שלמה, כמפורש בגמ' זבחים (סא, ב) "אש שירדה מן השמים בימי משה לא נסתלקה מעל מזבח הנחשת אלא בימי שלמה, ואש שירדה בימי שלמה לא נסתלקה עד שבא מנשה וסילקה", ופירש"י "אלא בימי שלמה שנסתלקה משם למזבח אבנים שעשה שלמה" (ח). והעתקה זו של האש ממזבח הנחושת אל המזבח אבנים

(ח) וכן פירש להדיא המלבי"ם בפירושו לדברי הימים (דה"ב ז, א) "וככלות שלמה להתפלל והאש ירדה מהשמים ותאכל העולה והזבחים וכבוד ד' מלא את הבית, והקשה המלבי"ם, דבספר מלכים לא הזכיר שירדה אש מן השמים, ומפרש דמאחר שזו אותה האש שירדה בימי משה לא הזכירו ירמיה שכתב ספר מלכים, ועזרא שכתב ספר דברי הימים הזכירו כי העם ראו האיך אש השמים נעתקה ממזבח זה למזבח

חשיב כאילו עתה האש ירדה אש מן השמים. ובזה ידע שלמה שהבית שבנה הוא "מכון לשבתך עולמים", שזה בית עולמים ושוב לא יהיה היתר במות, ומעתה יהיה

הביהמ"ק של מעלה קובע מקומו כנגד ביהמ"ק של מטה, אבל משכן שילה לא היה מכוון כנגד שער השמים רק באותו הזמן שהיה המשכן בשילה.

000000

זה, הרי שאע"פ דפשטיה דקרא משמע דגם בימי שלמה ירדה אש מן השמים, פירשו חז"ל שהיא אותה האש שירדה מן השמים בימי משה ונסתלקה ונעתקה ממזבח הנחשת שעשה משה למזבח אבנים שעשה שלמה.